

میرحسین موسوی

از ویکی‌پدیا، دانشنامهٔ آزاد

میرحسین موسوی

میرحسین موسوی

شناسنامه

نام کامل	میرحسین موسوی خامنه
معروف به	میرحسین مهندس موسوی
زادروز	۱۱ اسفند ۱۳۲۰ (سن: ۶۸ سال)
زادگاه	خامنه، ایران
همسر	زهرا رهنورد
فرزندان	کوکب، زهرا و نرگس
اطلاعات سیاسی	
حزب	اه‌ابا، انقلاب؛ حزب جمهوری، اسلام

میرحسین موسوی خامنه (۱۱ اسفند ۱۳۲۰ در خامنه)^[۱] سیاست‌مدار، نقاش و معمار اهل ایران است. او پنجمین و آخرین نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۶۰ تا ۱۳۶۸ بود. او پس از درگذشت روح‌الله خمینی، بنیان‌گذار جمهوری اسلامی، با تغییر قانون اساسی و حذف پست نخست‌وزیری، از فعالیت‌های اجرایی کناره گرفت. در سال ۱۳۷۷ فرهنگستان هنر را تأسیس کرد و تا دی‌ماه ۱۳۸۸ ریاست آن را بر عهده داشت.^[۲]

موسوی در سال ۱۳۴۸ از دانشگاه ملی (شهید بهشتی کنونی) در رشتهٔ مهندسی معماری و شهرسازی، مدرک کارشناسی ارشد دریافت کرد و از سال ۱۳۶۳ تاکنون عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی است. از سال ۱۳۶۸، به تدریس در دانشگاه تربیت مدرس پرداخت و هم‌زمان به عضویت مجمع تشخیص مصلحت نظام منصوب شد.^[۳] دیگر پست‌های او در گذشته وزیر امور خارجه در دولت محمدعلی رجایی، محمدجواد باهنر و محمدرضا مهدوی کنی (سال ۱۳۶۰)، عضویت شورای مرکزی حزب جمهوری اسلامی، سردبیری روزنامه جمهوری اسلامی و ریاست ستاد انقلاب فرهنگی بوده‌اند. وی به زبان‌های انگلیسی و عربی و ترکی آذربایجانی نیز تسلط دارد.^[۴]

وی نامزد انتخابات جنجال‌برانگیز ریاست‌جمهوری دهم بود که همراه با دیگر معترضان، نتیجهٔ انتخابات را ناشی از تقلب گسترده در انتخابات دانست.^[۵] او هم‌اکنون از رهبران جنبش اعتراضی ایران موسوم به جنبش سبز است و «راه سبز امید» را به عنوان بدنهٔ تشکیلاتی آن تأسیس کرده است.^[۶]^[۷]^[۸]^[۹] در نظرخواهی نشریهٔ تایم، میرحسین موسوی به عنوان تاثیرگذارترین فرد جهان در بین برگزیدگان تایم ۱۰۰ سال ۲۰۱۰ برگزیده شد.^[۱۰]

فهرست مندرجات

- ۱ سالیان آغازین زندگی
- ۲ آغاز فعالیت‌های سیاسی
  - ۲.۱ پیش از انقلاب
  - ۲.۲ پس از انقلاب
- ۳ نخست‌وزیری
- ۴ پس از نخست‌وزیری
- ۵ انتخابات ریاست جمهوری هفتم و نهم
- ۶ انتخابات ریاست جمهوری دهم
  - ۶.۱ نامهٔ موسوی به علی خامنه‌ای
  - ۶.۲ نتایج انتخابات دورهٔ دهم ریاست جمهوری
  - ۶.۳ کشته شدن خواهرزادهٔ موسوی
  - ۶.۴ بیانیه‌های موسوی
  - ۶.۵ نامگذاری سال ۱۳۸۹
  - ۶.۶ حصر خانگی میر حسین موسوی
- ۷ فعالیت‌های علمی و هنری
- ۸ سوابق شغلی
- ۹ جستارهای وابسته
- ۱۰ منابع
- ۱۱ پیوند به بیرون

سیاسی

سمت

نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران
(۱۳۶۸-۱۳۶۰)

پست‌های

وزیر امور خارجه

قبل

عضو شورای مرکزی حزب جمهوری اسلامی

عضو شورای انقلاب اسلامی

رئیس دفتر سیاسی حزب جمهوری اسلامی

سردبیر و مدیر مسؤول روزنامه جمهوری اسلامی

عضو شورای بازنگری قانون اساسی

صاحب امتیاز روزنامه کلمه سبز

مشاور سیاسی رئیس جمهور در دوره هاشمی

رفسنجانی

مشاور عالی رئیس جمهور در دوره خاتمی

رئیس شورای اقتصاد

رئیس بنیاد مستضعفان

عضو هیئت مؤسس دانشگاه آزاد

رئیس ستاد انقلاب فرهنگی

رئیس فرهنگستان هنر

فعالیت‌ها

تأسیس فرهنگستان هنر

بعد از

محمدرضا مهدوی کنی

وبگاه رسمی

kaleme.com

(http://www.kaleme.com/)

امضا

پست‌های دیگر:

عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی

عضویت مجمع تشخیص مصلحت نظام

آخرین نخست وزیر ایران

سالیان آغازین زندگی

میرحسین موسوی در سال ۱۳۲۰ در شهر خامنه در استان آذربایجان شرقی به دنیا آمد.^[۱۱]^[۱۲] پدرش میراسماعیل، از بازرگانان چای از تبریز بود. او در خامنه بزرگ شد و پس از پایان دورهٔ دبیرستان در سال ۱۳۳۷ از خامنه به تهران آمد.^[۱۳]

سید علی خامنه‌ای از اقوام دور پدری موسوی است.^[۱۴] پدر این دو پسردایی و پسرعمه یکدیگرند.^[۱۵] سید علی خامنه‌ای از دیرباز روابط خانوادگی نزدیکی با خانواده

میرحسین موسوی داشته‌است، تا آن‌جا که او و برادرش سید محمد خامنه‌ای در دوران جوانی و زمانی که در مشهد و قم اقامت داشتند، هنگام سفر به تهران در خانهٔ پدری میرحسین موسوی اقامت می‌کردند.^[۱۶]

جمهوری اسلامی ایران

سیاست و حکومت ایران

ارکان نظام جمهوری اسلامی ایران

- قانون اساسی
- رهبری
- سید علی خامنه‌ای
- مجلس خبرگان رهبری
- اکبر هاشمی رفسنجانی
- مجمع تشخیص مصلحت نظام
- اکبر هاشمی رفسنجانی
- قوای سه گانه
- قوه مجریه
- قوه مقننه
- قوه قضاییه
- نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران
  - ستاد کل نیروهای مسلح
  - ارتش جمهوری اسلامی ایران
  - سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
  - نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

رهبر و نهادهای وابسته

- مجمع تشخیص مصلحت نظام
- دادگاه ویژه روحانیت
- صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
- بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی
- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
- ستاد اجرایی فرمان امام (ره)
- کمیته امداد امام خمینی
- شورای سیاستگذاری ائمه جمعه
- شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی
- سازمان تبلیغات اسلامی
- سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی
- سازمان اوقاف و امور خیریه
- سازمان حج و زیارت
- آستان قدس رضوی
- عباس واعظ طبسی

دولت (قوه مجریه)

- رئیس‌جمهور
- محمد احمدی، نژاد

او که مدرک کارشناسی ارشدش را در بهار سال ۱۳۴۸ از دانشگاه ملی ایران (شهید بهشتی) در رشته معماری و شهرسازی اخذ کرد و به عضویت هیئت علمی دانشگاه ملی ایران درآمد، طرح ادارهٔ مرکزی آب و فاضلاب اصفهان را در سال ۱۳۴۸ نوشت و تا سال ۱۳۵۰ آن را اجرا کرد. سپس طرح مجموعهٔ کانون توحید را در سال ۱۳۵۰ اجرایی کرد. کانون توحید چه پیش از انقلاب و چه پس از آن مرکز تجمع سیاسیون منتقد بوده و هست.^[۱۷]

میر حسین موسوی هم چنین در دوران تحصیل همراه با دیگر دوستان خود انجمن اسلامی دانشگاه ملی را تأسیس کرد و پس از اتمام دانشگاه با همان دوستان شرکت سمرقند را بوجود آورد. این شرکت جایی جهت تجمع دوستان به منظور مبارزه با حکومت پهلوی بود. در سال ۱۳۵۲ در اثر حمله عوامل ساواک به شرکت، کلیه افراد آن به اتفاق میرحسین موسوی و عبدالعلی بازرگان دستگیر گردیدند.^[۱۸]

آغاز فعالیت‌های سیاسی

پیش از انقلاب

او در اواخر دههٔ چهل و اوایل دههٔ پنجاه خورشیدی، با گروه‌های ملی - مذهبی مثل نهضت آزادی و نهضت خدایپرستان سوسیالیست نزدیکی داشت و از جمله کسانی بود که در جلسه‌های سخنرانی علی شریعتی در حسینیه ارشاد تهران حاضر می‌شد. میرحسین موسوی، که در آن دوران با نام هنری حسین رهجو فعالیت می‌کرد، از جمله افرادی بود که در تأسیس جنبش مسلمانان مبارز با حبیب‌الله پیمان همکاری کرد.

موسوی در سال ۱۳۴۸ زمانی که فارغ‌التحصیلی‌اش را جشن می‌گرفت، در یک نمایشگاه نقاشی که زهرا رهنورد از دانشجویان رشتهٔ مجسمه سازی ۴۸ ترتیب داده بود، با او آشنا شد و ازدواج کرد.^[۱۹] در همان سال‌ها او به دلیل سازماندهی اعتراضات خیابانی بر علیه حکومت، بازداشت و زندانی شد.^[۲۰]

با نزدیک شدن به انقلاب ایران و پررنگ شدن نقش رهبری روح‌الله خمینی در مبارزات ضد حکومت پهلوی، میرحسین موسوی نیز بیشتر به این جریان گرایش پیدا کرد و به ویژه به محمد حسینی بهشتی، از روحانیان بانفوذ نزدیک به روح‌الله خمینی، نزدیک شد.

پس از انقلاب

با تأسیس حزب جمهوری اسلامی توسط محمد حسینی بهشتی در

نخستین روزهای بعد از پیروزی انقلاب ۱۳۵۷، میرحسین موسوی هم به این حزب پیوست و دبیر سیاسی این حزب شد و هم چنین به عضویت شورای انقلاب اسلامی درآمد. او همچنین سردبیر روزنامه جمهوری اسلامی، ارگان حزب نیز بود. در سال ۱۳۶۰ و در کابینهٔ محمدعلی رجایی، موسوی به عنوان وزیر امور خارجه معرفی شد.

معاون اول رئیس‌جمهور
محمدرضا رحیمی

وزارتخانه‌ها

- وزارت کشور
- مصطفی محمدنجر
- وزارت ارتباطات
- رضا تقی‌پور
- وزارت امور خارجه
- علی‌اکبر صالحی
- وزارت اطلاعات
- حیدر مصلحی
- وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح
- احمد وحیدی
- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- سید محمد حسینی
- وزارت دادگستری
- مرتضی بختیاری
- وزارت رفاه و تامین اجتماعی
- صادق محصولی
- وزارت نفت
- سید مسعود میرکاظمی
- وزارت امور اقتصادی و دارایی
- سید شمس‌الدین حسینی
- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
- محمود بهمنی

قوه مقننه

- شورای نگهبان
- مجلس شورای اسلامی
- کمیسیون‌های تخصصی مجلس شورای اسلامی
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
- دیوان محاسبات کشور

قوه قضاییه

- دیوان عالی کشور
- دیوان عدالت اداری
- دادستانی کل کشور
- سازمان بازرسی کل کشور
- سازمان قضایی نیروهای مسلح
- سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

شوراهای عالی

- شورای عالی انقلاب فرهنگی
- شورای عالی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران
- شورای عالی استانها
- شورای عالی مناطق آزاد تجاری - صنعتی

رهبران

- سید روح‌الله خمینی
- حسین علی منتظری (قائم مقام سابق رهبری)
- سید علی خامنه‌ای

روسای جمهوری

- ابوالحسن بنی‌صدر
- محمدعلی رجایی
- سید علی خامنه‌ای
- اکبر هاشمی رفسنجانی
- سید محمد خاتمی
- محمود احمدی‌نژاد

نخست وزیران

- مهدی بازرگان
- محمدعلی رجایی
- محمدجواد باهنر
- محمدرضا مهدوی کنی
- میرحسین موسوی (آخرین)

روسای مجلس شورای اسلامی

- اکبر هاشمی رفسنجانی (دوره اول و دوم و یک سال از دوره سوم)
- مهدی کروبی (سه سال دوره سوم و دوره ششم)
- علی اکبر ناطق نوری (دوره چهارم و پنجم)
- غلامعلی حدادعادل (دوره هفتم)
- علی اردشیر لاریجانی (دوره هشتم)

روسای قوه قضاییه

- سید محمد حسینی بهشتی
- سید عبدالکریم موسوی اردبیلی
- محمد یزدی
- محمود هاشمی شاهرودی

صادق لاریجانی	▪
حکومت محلی و شوراهای	
شهرداری	▪
شورای شهر	▪
شورای محلات	▪
دهداری	▪
شورای روستا	▪
انتخابات‌ها	
آخرین: ریاست جمهوری (۱۳۸۸) پیش رو:	

وزرای کابینهٔ محمدعلی رجایی

ردیف	وزیر	وزارت‌خانه	ردیف	وزیر	وزارت‌خانه
۱	باهنر	آموزش و پرورش	۱۲	موسی کلانتری	راه
۲	قندی	پست	۱۳	تشکیل نشده بود	رفاه
۳	تشکیل نشده بود	اطلاعات	۱۴	نعمت زاده	صنایع
۴	نمازی	دارایی	۱۵	عارفی	فرهنگ
۵	موسوی	امور خارجه	۱۶	دوزدوزانی	ارشاد
۶	کاظم‌پور اردبیلی	بازرگانی	۱۷	میرمحمد صادقی	کار
۷	منافی	بهداشت	۱۸	مهدوی کنی	کشور
۸	؟	معادن	۱۹	گنابادی	مسکن
۹	سلامتی	کشاورزی	۲۰	تندگویان	نفت
۱۰	احدی	دادگستری	۲۱	عباسپور	نیرو
۱۱	فکوری	دفاع	۲۲	؟	جهاد

وزرای کابینهٔ محمد جواد باهنر

ردیف	وزیر	وزارت‌خانه	ردیف	وزیر	وزارت‌خانه
۱	پرورش	آموزش و پرورش	۱۴	حسین تاجگردون (رای نیاورد)	راه

۲	مرتضی نبوی	پست	۱۵	تشکیل نشده بود	رفاه
۳	تشکیل نشده بود	اطلاعات	۱۶	هاشمی	صنایع
۴	نمازی	دارایی	۱۷	نجفی	علوم
۵	موسوی	امور خارجه	۱۸	معادیخواه	ارشاد
۶	عسگر اولادی	بازرگانی	۱۹	میرمحمد صادقی	کار
۷	منافی	بهداشت	۲۰	مهدوی کنی	کشور
۸	تشکیل نشده بود	تعاون	۲۱	گنابادی	مسکن
۹	سلامتی	کشاورزی	۲۲	غرضی	نفت
۱۰	اصغری	دادگستری	۲۳	غفوری فرد	نیرو
۱۱	نامجو	دفاع	۲۴	تشکیل نشده بود	جهاد
۱۲	بهزاد نبوی، بانکی	وزیر مشاور	۲۴	موسویانی	معادن و فلزات

وزرای کابینه محمد رضا مهدوی کنی

ردیف	وزیر	وزارت‌خانه	ردیف	وزیر	وزارت‌خانه
۱	پرورش	آموزش و پرورش	۱۴	هادی نژادحسینیان	راه
۲	مرتضی نبوی	پست	۱۵	تشکیل نشده بود	رفاه
۳	تشکیل نشده بود	اطلاعات	۱۶	هاشمی	صنایع
۴	نمازی	دارایی	۱۷	نجفی	علوم
۵	موسوی	امور خارجه	۱۸	معادیخواه	ارشاد
۶	عسگر اولادی	بازرگانی	۱۹	میرمحمد صادقی	کار
۷	منافی	بهداشت	۲۰	ناطق نوری	کشور
۸	تشکیل نشده بود	تعاون	۲۱	گنابادی	مسکن
۹	سلامتی	کشاورزی	۲۲	محمد غرضی	نفت
۱۰	اصغری	دادگستری	۲۳	غفوری فرد	نیرو
۱۱	نامجو	دفاع	۲۴	تشکیل نشده بود	جهاد
۱۲	محمدتقی بانکی	وزیر مشاور	۲۴	موسویانی	معادن و فلزات
۱۳	بهزاد نبوی	وزیر مشاور در امور اجرایی	۲۵		

نخست‌وزیری

بعد از کشته شدن محمدعلی رجایی و محمدجواد باهنر، رئیس‌جمهوری و نخست‌وزیر وقت در انفجار ۸ شهریور ۱۳۶۰، علی خامنه‌ای، رئیس‌جمهور ایران شد و ابتدا علی‌اکبر ولایتی را به عنوان نخست‌وزیر به مجلس معرفی کرد، اما مجلس به ولایتی رأی اعتماد نداد و خامنه‌ای علی‌رغم اختلافاتی که در داخل حزب جمهوری اسلامی با میرحسین موسوی داشت، او را به عنوان نخست‌وزیر به مجلس معرفی کرد. موسوی از آن زمان تا سال ۱۳۶۸ برای ۸ سال، نخست‌وزیر ایران بود. خامنه‌ای در دورهٔ دوم ریاست جمهوری خود (۱۳۶۴) به شدت مخالف ادامهٔ نخست‌وزیری موسوی بود ولی با اصرار روح‌الله خمینی مجبور به معرفی دوبارهٔ او شد. خمینی، به دلیل گزارش محسن رضایی معتقد بود که کنار گذاشتن موسوی لطمهٔ جدی به روحیهٔ سربازان ایرانی در جنگ ایران و عراق خواهد زد و در پاسخ به ناطق نوری که تعدادی از روحانیون بلندپایه را برای مذاکره واسطه کرده بود، گفت: «انتخاب غیر از ایشان، خیانت به اسلام است.» و به همین دلیل خامنه‌ای در مذاکرات بعدی با ناطق نوری گفت: «حجت بر من تمام شد.» و موسوی رو برای نخست‌وزیری معرفی کرد. نهایتاً در جلسهٔ رأی اعتماد به موسوی ۹۹ نماینده (از ۲۷۰ نماینده مجلس) به او رأی عدم اعتماد دادند و پس از آن مخالفان موسوی به ضدیت با ولایت فقیه متهم می‌شدند.^[۲۱]

از آنجا که تقریباً تمام دوران نخست‌وزیری میرحسین موسوی همزمان با جنگ ایران و عراق بود، عموماً از او با عنوان «نخست‌وزیر جنگ» یاد می‌شود. سیاست‌های انقباضی دولت او در آن دوران، که به عقیدهٔ خیلی‌ها گریزناپذیر بود، و به ویژه توزیع کالاهای اساسی با کوپن از جمله ویژگی‌هایی است که دولت موسوی عموماً با آن‌ها به یاد آورده می‌شود.

اختلاف میان موسوی، که به جناح چپ جمهوری اسلامی تعلق داشت، با علی خامنه‌ای، که نزدیکتر به جناح راست جمهوری اسلامی تلقی می‌شد، در طول دوران هشت ساله همکاری این دو ادامه داشت؛ اختلافی که حتی یک بار در شهریور ۱۳۶۷ و کمی بعد از پایان جنگ ایران و عراق، به استعفای موسوی از نخست‌وزیری انجامید؛ استعفایی که با مخالفت شدید خمینی روبرو و منتفی شد.

با بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ مقام نخست‌وزیری از ساختار سیاسی ایران حذف شد و با مرگ سید روح‌الله خمینی، میرحسین موسوی، و کل جناح چپ جمهوری اسلامی، حامی اصلی خود را از دست دادند. بنابراین میرحسین موسوی هفتاد و نهمین، و آخرین نخست‌وزیر ایران بود.

میرحسین موسوی همان زمان تا حدودی از دنیای سیاست کناره گرفت، به وادی هنر، که پیش از انقلاب در آن فعال بود، بازگشت. البته از آن هنگام تاکنون (۱۳۸۹) به‌طور پیوسته عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام بوده‌است، هرچند معمولاً در جلسات آن شرکت نمی‌کند.

وزرای کابینهٔ نخست میرحسین موسوی

ردیف	وزیر	وزارت‌خانه	ردیف	وزیر	وزارت‌خانه
۱	پرورش	آموزش و پرورش	۱۲	نژادحسینیان	راه
۲	مرتضی نبوی	پست	۱۳	رفیقدوست	سپاه
۳	ری شهری	اطلاعات	۱۴	هاشمی	صنایع
۴	نمازی	دارایی	۱۵	نجفی	علوم
۵	ولایتی	امور خارجه	۱۶	معادیخواه	ارشاد
۶	عسگر اولادی	بازرگانی	۱۷	توکلی	کار

۷	منافی	بهداشت	۱۸	نیک روش	کشور
۸	تشکیل نشده بود	تعاون	۱۹	گنابادی	مسکن
۹	سلامتی	کشاورزی	۲۰	محمد غرضی	نفت
۱۰	اصغری	دادگستری	۲۱	غفوری فرد	نیرو
۱۱	محمد سلیمی	دفاع	۲۲	بهباد نبوی	وزیر مشاور

وزرای کابینه دوم میرحسین موسوی

ردیف	وزیر	وزارت‌خانه	ردیف	وزیر	وزارت‌خانه
۱	اکرمی	آموزش و پرورش	۱۲	سعیدی کیا	راه
۲	غرضی	پست	۱۳	رفیقدوست	سپاه
۳	ری شهری	اطلاعات	۱۴	بهباد نبوی	صنایع سنگین
۴	نمازی	دارایی	۱۵	فرهادی	آموزش عالی
۵	ولایتی	امور خارجه	۱۶	خاتمی	ارشاد
۶	عابدی جعفری	بازرگانی	۱۷	سرحدی زاده	کار
۷	مرندی	بهداشت	۱۸	نوری	کشور
۸	تشکیل نشده بود	تعاون	۱۹	کازرونی	مسکن
۹	زالی	کشاورزی	۲۰	آقازاده	نفت
۱۰	حبیبی	دادگستری	۲۱	بانکی	نیرو
۱۱	جلالی	دفاع	۲۲	نامدار زنگنه	جهاد

پس از نخست‌وزیری

میرحسین موسوی در این سال‌ها علی‌رغم کناره‌گیری از دنیای سیاست، مسئولیت‌های سیاسی حاشیه‌ای داشت. از جمله سال ۱۳۶۸ با حکم خامنه‌ای عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام شد که این عضویت کماکان ادامه دارد. از سال ۱۳۷۵ نیز عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی بوده‌است. همچنین در دوره ریاست جمهوری اکبر هاشمی رفسنجانی (۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶) مشاور سیاسی رئیس‌جمهوری و در دوره محمد خاتمی (۱۳۷۶ تا ۱۳۸۴) مشاور عالی رئیس‌جمهوری بوده‌است.

اما عمده فعالیت‌های میرحسین موسوی در این بیست سال، هنری و دانشگاهی بوده‌است. او از میانه دهه پنجاه خورشیدی مدرس دانشگاه شهید بهشتی بود و در دهه هفتاد هم به عضویت هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس درآمد.

موسوی در سال ۱۳۷۷ و با حکم خاتمی، رئیس فرهنگستان هنر شد و عمده فعالیت‌هایش را در قالب این نهاد پی گرفت.^[۲۲]

انتخابات ریاست جمهوری هفتم و نهم

پس از برگزاری انتخابات مجلس پنجم و از میان رفتن حاکمیت مطلق جناح محافظه‌کار (جامعه روحانیت مبارز و تشکل‌های اسلامی همسو) در مجلس شورای اسلامی، سران گروه‌های خط امام (که بعدها به اصلاح‌طلبان معروف شدند) تلاش خود را برای انتخاب یک کاندیدا برای انتخابات ریاست جمهوری هفتم آغاز کردند. در جلسه ۸ اردیبهشت ۱۳۷۵، شورای هماهنگی گروه‌های خط امام (شش گروه همسو با مجمع روحانیون مبارز و مجمع حزب‌الله - فراکسیون اقلیت مجلس پنجم -) که با حضور محمد خاتمی، مهدی کروبی و محمد موسوی خوئینی‌ها (سه عضو بنیان‌گذار روحانیون مبارز) برگزار شد، پیشنهاد شد تا تمام تلاش برای متقاعد کردن میرحسین موسوی به حضور در انتخابات انجام گیرد و در صورت نپذیرفتن موسوی یکی از این سه عضو ارشد روحانیون نامزدی را قبول کنند. این درحالی بود که حضور علی‌اکبر ناطق نوری رئیس وقت مجلس شورای اسلامی به عنوان نامزد محافظه‌کاران در انتخابات قطعی به نظر می‌رسید.

انتخاب میرحسین با این استدلال صورت می‌گرفت که او علاوه بر شهرت کافی در میان مردم به واسطه هشت سال ریاست دولت و محبوبیت در میان طبقات پائین و مذهبی احتمالاً مورد حمایت کارگزاران سازندگی و جمعیت دفاع از ارزش‌ها نیز قرار خواهد گرفت و مجمع روحانیون مبارز نیز به احتمال فراوان سکوت سیاسی خود را شکسته و فعالیت خود را مجدداً آغاز خواهد کرد.

موسوی که در ابتدا تأکید داشت به هیچ وجه تمایل و آمادگی برای حضور در انتخابات ندارد، در تیر ماه پس از جلسات و درخواست‌های مکرر پذیرفت تا موضوع را مورد بررسی قرار دهد. روزنامه سلام که به همراه دوهفته‌نامه عصر ما و هفته‌نامه مبین تنها نشریات خط امام (جناح چپ) محسوب می‌شدند، اولین نشریه‌ای بود که این موضوع را در عرصه سیاسی و مطبوعاتی کشور مطرح کرد. در هفتم مرداد با چاپ عکس بزرگی از موسوی در صفحه اول به درخواست‌هایی که برای کاندیداتوری او می‌شود، اشاره کرد. در ۲۴ مرداد مجمع روحانیون مبارز به چهار سال کناره‌گیری خود از عرصه سیاسی کشور خاتمه داد و یک روز بعد از موسوی خواست کاندیداتوری را پذیرد. چندی بعد شورای هماهنگی گروه‌های خط امام نیز موسوی را نامزد خود معرفی کرد. در ابتدای آبان ۱۳۷۵ حضور موسوی قطعی شده بود، به گفته محمد سلامتی دبیرکل سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی ایران و عضو ارشد خط امام، در ملاقات روز سوم آبان با موسوی حتی در مورد مسائل جزئی انتخاباتی مانند مهیا کردن دفتر ستاد انتخاباتی هم صحبت شد. انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه تهران هم اعلام کرده بود که در روز هشتم آبان تجمعی را در مقابل خانه میرحسین برگزار می‌کند، اما موسوی در پیامی که در هفتم آبان منتشر شد، امتناع قطعی خود را از حضور در انتخابات اعلام کرد. محمد سلامتی معتقد است که امتناع موسوی قطعاً به ملاقات‌هایی مربوط می‌شود که در سوم و ششم آبان از سوی تعدادی از سران جناح محافظه‌کار با او صورت گرفته بود.^[۲۳]

حامیان موسوی پس از آن به سراغ محمد خاتمی رفتند و خاتمی توانست با یک پیروزی غیرمنتظره در انتخابات دوم خرداد ۱۳۷۶ کرسی ریاست جمهوری را از آن خود کند.

همین حکایت دعوت گسترده از موسوی در انتخابات ۸۴ هم تکرار شد که باز هم موسوی از نامزدی سر باز زد و از حضور ملت ایران عذر خواست.^[۲۴]

انتخابات ریاست جمهوری دهم

نوشتارهای اصلی: *دهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری و میرحسین موسوی در انتخابات ریاست جمهوری ایران* (۱۳۸۱)

موسوی کاندیدای اصلاح طلبان در دهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری بود که پس از بیست سال سکوت و کناره‌گیری از ورود به عرصه، در ۲۰ اسفند ۸۷ و پس از مدتها اما و اگر، با انتشار بیانیه‌ای رسماً اعلام کاندیداتوری کرد.^[۲۵] محمد خاتمی در تاریخ ۲۶ اسفند ۱۳۸۷ با انتشار بیانیه‌ای به طور رسمی از نامزدی در انتخابات ریاست جمهوری خرداد هشتاد و هشت به نفع او انصراف داد و عرصه را به میرحسین موسوی سپرد.^[۲۶]

میرحسین موسوی در جمع هوادارانش در تهران

جمعیت توحید و تعاون که اعضای آن از نزدیکان موسوی و خاتمی هستند در آستانهٔ انتخابات، ششمین مجمع خود را برگزار کردند. وبگاه کلمه نیز توسط این جمعیت راه‌اندازی شده که وبگاه رسمی موسوی شناخته می‌شود.^[۲۷]^[۲۸] در این انتخابات اکثر احزاب اصلاح‌طلب مانند جبهه مشارکت ایران اسلامی^[۲۹]، سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی^[۳۰]، مجمع روحانیون مبارز^[۳۱]، حزب کارگزاران سازندگی^[۳۲]، حزب مردم سالاری^[۳۳]، حزب اسلامی کار^[۳۴]، حزب همبستگی^[۳۵]، مجمع زنان اصلاح‌طلب^[۳۶] جمعیت زنان جمهوری اسلامی، انجمن روزنامه‌نگاران زن و احزاب دیگر و همچنین شورای هماهنگی جبهه اصلاحات^[۳۷] از او حمایت کردند.

نامهٔ موسوی به علی خامنه‌ای

میر حسین موسوی در روز انتخابات دهم ریاست جمهوری با نوشتن نامه‌ای اعتراضی به علی خامنه‌ای رهبر جمهوری اسلامی اعتراض خود را نسبت به تخلفات انجام شده در انتخابات نشان داد.^[۳۸] در بخش‌هایی از این نامه آمده‌است: «شواهدی از مداخلهٔ تعدادی از فرماندهان و مسئولان سپاه و بسیج در انتخابات واصل گردیده‌است و به نظر می‌رسد این عمل در صورت صحت خبر علاوه بر نقض قوانین، شکاف بین فرماندهان و مسئولان رسمی و بدنهٔ سالم و صادق نیروهای بسیج و سپاه را دامن می‌زند. از آنجا که دامنهٔ اقدامات غیرقانونی فوق مشخص نیست و بخشی از اعضای شعب اخذ رای و ناظران از حامیان نامزد خاص آنان انتخاب شده‌اند احتمال تصرف در آراء مردم اذهان را می‌آزارد.»^[۳۹]

نتایج انتخابات دورهٔ دهم ریاست جمهوری

نوشتار اصلی: پیامدهای اعلام نتایج انتخابات ریاست جمهوری ایران (۱۳۸۸)

همچنین ببینید: احتمال تقلب در انتخابات ریاست جمهوری ایران (۱۳۸۸)

انتخابات دهم با حضور گستردهٔ مردم همراه بود. طرفداران میرحسین موسوی از روزها قبل از انتخابات در خیابان‌ها تجمع می‌کردند و همبستگی خود را نشان می‌دادند. برخلاف انتخابات قبلی که مورد تحریم بسیاری از مردم و گروه‌ها قرار گرفته بود، یک عزم ملی برای انتخابات دهم وجود داشت به‌طوری‌که بیش از ۸۰ درصد مردم در انتخابات شرکت کردند. پس از پایان انتخابات، وزارت کشور اعلام کرد که محمود احمدی‌نژاد با ۶۴٪ آراء پیروز شده‌است. این

مسأله بهت و شگفتی بزرگی را برای مردم به همراه داشت. مردم از روز پس از انتخابات شروع به اعتراض‌های خیابانی کردند که با سرکوب نیروهای انتظامی و یگان‌های ضدشورش همراه بود. بسیاری نتیجهٔ انتخابات را تقلب خواندند. میرحسین موسوی، با اشاره به نتیجهٔ انتخابات، مردم را ناظر «شعبده‌بازی دست‌اندرکاران انتخابات

میرحسین موسوی در کنار زهرا رهنورد در راهپیمایی آرام ۲۸ خرداد ۱۳۸۸ در تهران

و صدا و سیما» خواند.^[۴۰] مهدی کروبی نتایج انتخابات را مضحک دانست. اما محمود احمدی‌نژاد در سخنرانی‌اش در ۲۴ خرداد در میدان ولی‌عصر تهران، انتخابات را سالم دانست و معترضین به نتیجهٔ انتخابات را خس و خاشاک نامید. در روز ۲۵ خرداد، تظاهراتی میلیونی طرفداران موسوی از میدان امام حسین تا میدان آزادی در اعتراض به تقلب در انتخابات و اعلام نتایج غلط صورت پذیرفت. در گزارشی که از سوی محمدباقر قالیباف شهردار تهران به مجلس ارائه شده، آمده‌است «براساس مترائزها و اندازه‌گیری‌های صورت‌گرفته در تجمع حامیان میرحسین موسوی، در میدان آزادی حداقل سه میلیون معترض حضور داشته‌اند.»^[۴۱] در هریک از شهرستان‌ها نیز تظاهرات برپا شد. در تظاهرات تهران چندین تن کشته شدند. ایرانیان خارج از کشور نیز در حمایت مردم در روبه‌روی سفارت‌ها تجمع کردند. در طی روزهای بعدی، تظاهرات و اعتراض‌های گستردهٔ دیگری در تهران و سایر شهرستان‌ها صورت پذیرفت. از جملهٔ این تظاهرات می‌توان به تظاهرات مردم تهران از میدان هفتم تیر تا میدان انقلاب در روز ۲۷ خرداد و تجمع بزرگ مردم در میدان امام خمینی در روز ۲۸ خرداد اشاره کرد.

راهپیمایی حامیان میرحسین موسوی در ۲۵ خرداد ۱۳۸۸ در تهران

پس از حمایت سید علی خامنه‌ای رهبر جمهوری اسلامی از نتایج انتخابات، سرانجام شورای نگهبان در روز ۸ تیر ۱۳۸۸، نتایج انتخابات ریاست جمهوری را تأیید کرد و پروندهٔ انتخابات را مختومه اعلام نمود. احزاب اصلاح‌طلب و مهدی کروبی به این تصمیم شدیداً واکنش نشان دادند. مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه قم نیز نتیجهٔ انتخابات و دولت دهم را نامشروع دانستند و سرکوب معترضان را محکوم کردند. سرکوب‌ها و حبس‌های پس از انتخابات، انتقاد شدید برخی مراجع تقلید را نیز در پی داشت.

با این حال روحانیون و شخصیت‌های نزدیک به دولت احمدی‌نژاد و فرماندهان سپاه و بسیج از این نتیجه استقبال کردند و اعتراض‌کننده‌های دیگر را غیرمستند دانستند و بارها رهبران جنبش سبز از جمله میرحسین موسوی را تهدید به دستگیری کردند.^[۴۲] آنان اصلاح‌طلبان و معترضان را به برپایی یک

انقلاب رنگی یا مخملی و همچنین ارتباط با بیگانگان متهم کرده و مسئولیت خونریزی‌های اعتراضات را بر عهدهٔ برپاکنندگان آن دانستند. این در حالیست که قاضی محمدحسین شاملو، بازپرس ویژهٔ قتل تهران در نامهٔ خود به رئیس قوه قضاییه، صادق آملی لاریجانی، بازداشتگاه غیرقانونی کهریزک، بازداشت‌های غیرموجه و برخوردهای غیرشرعی با برخی افراد بازداشت‌شده و کشته شدن برخی افراد را ناشی از تغافل، بی‌درایتی و مسامحهٔ برخی مسئولان مطرح می‌کند.^[۴۳]

کشته شدن خواهرزادهٔ موسوی

سید علی حبیبی موسوی، خواهرزادهٔ میرحسین موسوی در جریان درگیری‌های تظاهرات روز عاشورا کشته شد. وی ظهر عاشورا، در میدان انقلاب از ناحیهٔ قلب هدف گلوله قرار گرفت و بعد از انتقال به بیمارستان ابن‌سینا واقع در فلکهٔ دوم صادقیه جان باخت.^[۴۴] جسد سیدعلی موسوی که در بیمارستان ابن‌سینا نگهداری می‌شد از بیمارستان به مکان نامشخصی انتقال یافت. صبح روز چهارشنبه ۸ دی مسئولان با خانوادهٔ سیدعلی موسوی تماس گرفته و به آنها گفتند که اجازهٔ دفن در بهشت زهرا داده شده‌است. بعد از این تماس، پیکر علی حبیبی موسوی در بهشت زهرای تهران با تدابیر شدید امنیتی و با حضور خانوادهٔ موسوی به خاک سپرده شد.^[۴۵]^[۴۶]

بیانیه‌های موسوی

پس از اعلام نتایج انتخابات دهم ریاست جمهوری و اعتراضات گسترده مردم، میرحسین موسوی اقدام به نوشتن بیانیه‌هایی اعتراضی کرد. این بیانیه‌ها حاوی مسائلی چون تقلب در انتخابات، مخالفت با دولت محمود احمدی‌نژاد، اعتراض به عملکرد شورای نگهبان، حمایت از حرکت‌ها و اعتراضات مسالمت‌آمیز مردمی، اعتراض به اعدام‌های سیاسی پس از انتخابات، احقاق حقوق مردم معترض، جان‌باختگان، بازداشت‌شدگان و آسیب‌دیدگان اعتراضات پس از انتخابات است. بیانیه‌های میرحسین موسوی در اتفاقات و روزهای مهمی چون هفته آخر خرداد، روز بازداشت‌ها و کشته شدن هواداران جنبش سبز، روز قدس، ۱۳ آبان، روز بسیج، ۱۶ آذر، مراسم چهلم جان‌باختگان اعتراضات پس از انتخابات، بازگشایی مدارس و دانشگاه‌ها و اعتراضات جنبش سبز در ۲۵ بهمن ۱۳۸۹ منتشر شد. این بیانیه‌ها نقش مهمی در آگاه‌سازی و راهنمایی مردم و ادامه اعتراضات مردمی پس از انتخابات داشت. یکی از مهمترین این بیانیه‌ها، بیانیه هفدهم است که پس از ضرب‌العجل تعیین شده توسط حامیان دولت و حاکمیت جمهوری اسلامی به قوه قضاییه انتشار یافت که بازتاب گسترده‌ای در رسانه‌های جهان داشت. در این بیانیه که پس از تظاهرات روز عاشورا انتشار یافت، میرحسین موسوی از آمادگی خود برای شهادت در راه احقاق حقوق از دست رفته مردم خبر داد. [۴۷]

هم چنین میرحسین موسوی در بیانیه شماره ۱۸ خود در ۲۵ خرداد ۱۳۸۹ سالگرد بزرگترین راهپیمایی پس از انقلاب، منشور جنبش سبز را اعلام کرد. [۴۸]

نامگذاری سال ۱۳۸۹

میرحسین موسوی در دیداری که با اعضای مرکزی جبهه مشارکت ایران اسلامی داشت، سال جدید (۸۹) را سال صبر و استقامت نامید. این در حالی است که سنت نامگذاری سال‌ها توسط سید علی خامنه‌ای رهبر ایران از سال ۱۳۷۹ تأسیس شده‌است. [۴۹]

حصر خانگی میر حسین موسوی

پس از اعتراضات جنبش سبز در ۲۵ بهمن ۱۳۸۹ و درخواست مشترک مهدی کروبی و میرحسین موسوی، رهبران جنبش سبز، برای حضور هواداران جنبش سبز در تظاهرات ۲۵ بهمن ۱۳۸۹ در حمایت از قیام مردم مصر و تونس، حصر خانگی میرحسین موسوی و همسرش زهرا رهنورد واقع در خیابان پاستور با ایجاد دیواری آهنی بر معبر ورودی خانه موسوی، از روز ۲۵ بهمن به منظور جلوگیری از شرکت آنها در تظاهرات آغاز شد و از روز ۲۷ بهمن ماه، پس از درخواست ۲۳۳ نماینده مجلس شورای اسلامی برای اعدام موسوی و کروبی و بیانیه‌های موسوی و کروبی در رابطه با تظاهرات ۲۵ بهمن ماه، کامل شده و با قطع آخرین ارتباطات محدود موسوی و رهنورد از جمله تلفن، اینترنت و ارتباط با دخترانشان، دیگر هیچ اطلاعی از وضعیت و سلامتشان در دست نبود. هم چنین محافظان موسوی از محافظت وی عزل شده و نیروهای امنیتی جای آنها را گرفتند. [۵۰] [۵۱] [۵۲] [۵۳]

حصر خانگی مهدی کروبی و میر حسین موسوی با اعتراض‌های زیادی از سوی احزاب و شخصیت‌های سیاسی مواجه شد. از جمله این واکنش‌ها می‌توان به مخالفت‌های جبهه مشارکت، سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی، حزب اعتماد ملی، محمد خاتمی، احمد منتظری، ابوالحسن بنی‌صدر، شیرین عبادی، آیت‌الله صانعی، آیت‌الله دستغیب، آیت‌الله موسوی اردبیلی، آیت‌الله شبیری زنجانی، آیت‌الله بیات زنجانی و علی مطهری با حصر خانگی رهبران جنبش سبز اشاره کرد. [۵۴] [۵۵] [۵۶] [۵۷] [۵۸] [۵۹] [۶۰] [۶۱] [۶۲]

محسنی اژه‌ای، دادستان کل کشور نیز پس از گذشت ۲ هفته از حصر خانگی مهدی کروبی و میرحسین موسوی اعلام کرد، رفت و آمد و ارتباطات تلفنی و غیرتلفنی رهبران جنبش سبز مسدود شده است. [۶۳]

فعالیت‌های علمی و هنری

کارهای هنری او به خصوص در زمینه نقاشی دارای کارهای برجسته‌ای است هر چند که نماد شهدای هفتم تیر را نیز او طراحی کرده‌است، به همین مناسبت ریاست فرهنگستان هنر را نیز بر عهده دارد. همسر او زهرا رهنورد ریاست دانشگاه الزهرا را به عهده داشت. او دانش‌آموختهٔ علوم سیاسی است با این همه او نیز در عالم هنر دستی دارد و تندیس «نرگس عاشقان» ساخته اوست که در میدان مادر (محسنی) در تهران نصب است.^[۶۴] مهم‌ترین فعالیت‌های علمی و هنری میرحسین موسوی به شرح زیر اند:^[۶۵]

میرحسین موسوی در جوانی و در حال طراحی یک پروژه معماری.

- عضو هیئت علمی دانشکدهٔ علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس
- عضو هیئت علمی دانشگاه ملی ایران پیش از انقلاب
- عضو هیئت امناء دانشگاه هنر اسلامی تیریز
- تألیف کتب مانند کتاب آثار نقاشی، دولت امید، فرهنگ واژگان علوم سیاسی و پنج گفتار درباره انقلاب و جامعه^[۶۶] ^[۶۷] ^[۶۸]
- آثار نقاشی و برگزاری چندین نمایشگاه نقاشی به صورت انفرادی و جمعی
- طراحی مجموعهٔ کانون توحید، تهران ۱۳۵۰
- طراحی ادارهٔ مرکزی آب و فاضلاب اصفهان ۱۳۴۸ تا ۱۳۵۰
- طراحی طرح جامع دانشگاه شاهد
- طراحی تکیه (گلستان) شهدای اصفهان
- طراحی بنای یادبود شهید خرازی
- طراحی مجموعهٔ فرهنگی - تجاری بین‌الحرمین در شیراز
- طراحی مسجد سلمان فارسی در نهاد ریاست جمهوری
- طراحی مرکز مطالعات استراتژیک
- طراحی بنای یادبود شهدای هفتم تیر
- طراحی سایت دانشگاه علامه طباطبایی
- طراحی ساختمان اصلی فرهنگستان هنر ^[۶۹]

سوابق شغلی

او عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی و مجمع تشخیص مصلحت نظام است. اعضای این دو نهاد حکومتی را رهبر نظام جمهوری اسلامی انتخاب می‌کند. سوابق شغلی میرحسین موسوی به شرح زیر است:^[۷۰]

- عضو شورای مرکزی حزب جمهوری اسلامی از سال ۱۳۵۷ - ۱۳۶۱
- عضویت در شورای انقلاب اسلامی از سال ۱۳۵۸
- رییس دفتر سیاسی حزب جمهوری اسلامی از سال ۱۳۵۸ - ۱۳۶۰
- سردبیر و مدیر مسئول روزنامه جمهوری اسلامی از سال ۱۳۵۸
- صاحب امتیاز روزنامه کلمه سبز از سال ۱۳۸۸
- وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۶۰ - ۱۳۶۱

- رئیس ستاد انقلاب فرهنگی از سال ۱۳۶۰
- نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۶۰ - ۱۳۶۸ (آخرین نخست وزیر ایران)
- رییس بنیاد مستضعفان از سال ۱۳۶۰ - ۱۳۶۸
- رئیس شورای اقتصاد از سال ۱۳۶۰ - ۱۳۶۸
- مشاور سیاسی رئیس جمهور از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۶
- عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام از سال ۱۳۶۸ تاکنون
- عضو شورای بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸
- استادیار علوم سیاسی دانشگاه تربیت مدرس از سال ۱۳۶۸ تاکنون
- عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی از ۱۴ آذر ۱۳۷۵ تاکنون^[۷۱]
- مشاور عالی رییس جمهور از سال ۱۳۷۶ تا ۱۳۸۴
- رییس فرهنگستان هنر ایران از سال ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۸
- عضو هیئت مؤسس دانشگاه آزاد^[۷۲]

جستارهای وابسته

- انتخابات ریاست جمهوری ایران (۱۳۸۸)
- جنبش سبز ایران

منابع

۱. ↑ تصویر شناسنامه مهندس موسوی (<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/fa/6/67/Mosavi.jpg>)
۲. ↑ میرحسین موسوی از ریاست فرهنگستان هنر برکنار شد (http://www.radiofarda.com/content/o2_iran_fires_opposition_leader/1911161.html) (فارسی). رادیو فردا. بازدید در تاریخ ۲۰ دی ۱۳۸۸.
۳. ↑ صفحه شخصی میرحسین موسوی خامنه (http://www.modares.ac.ir/page/systems/index/Schools/hum/Academic_Staff/~hmousavi) (فارسی). پایگاه دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس. بازدید در تاریخ خرداد ۱۳۸۸.
۴. ↑ اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی (<http://www.iranculture.org/about/members.php?id=126>)
۵. ↑ تفیذ حکم احمدی نژاد در «غیاب» چهره‌های شاخص سیاسی (http://www.radiofarda.com/content/f4_Ahmadinejad_sign_decree_suprem_leader/1790976.html) (فارسی). رادیو فردا. بازدید در تاریخ ۲۰ دی ۱۳۸۸.
۶. ↑ تشکیلات «راه سبز امید» شکل می‌گیرد (http://www.radiozamaneh.com/news/2009/08/post_10113.html) (فارسی). رادیو زمانه. بازدید در تاریخ ۲۰ دی ۱۳۸۸.
۷. ↑ معترضان ایران: در راهپیمایی روز جمعه شرکت نمی‌کنیم (http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2009/12/091217_op_ir88_friday_rally_mousavi.shtml) ، بی‌بی‌سی فارسی، بازیابی در تاریخ ۲ آذر ۱۳۸۹
۸. ↑ حمله به مهدی کروبی در نمایشگاه مطبوعات (http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2009/10/091023_op_ir88_karubi_attacked.shtml) ، بی‌بی‌سی فارسی، بازیابی در تاریخ ۲ آذر ۱۳۸۹
۹. ↑ موسوی:سیاست های «ویرانگر» کنونی را به رفراوندوم بگذارید (http://www.radiofarda.com/content/o2_mousavi_government_policy/2177345.html) ، رادیو فردا، بازیابی در تاریخ ۲ آذر ۱۳۸۹
۱۰. ↑ The 2010 TIME 100 Poll

- (http://www.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,1972075_1976159_1976160,00.html)
۱۱. ↑ زندگی‌نامه نامزدها: میر حسین موسوی
(http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2009/05/090521_og_ir88_mosavi.shtml) (فارسی). بی‌بی‌سی فارسی. بازدید در تاریخ ۶ مهر ۱۳۸۸.
۱۲. ↑ (Biography: Mir-Hossein Mousavi) (<http://en.rian.ru/world/20090609/155210271.html>) (انگلیسی). RIANOVOSTI. بازدید در تاریخ ۱۰ شهریور ۱۳۸۸.
۱۳. ↑ Mousavi, Hossein Biography (<http://www.biography.com/articles/Mousavi-Hossein-460468?part=0>) (انگلیسی). biography. بازدید در تاریخ ۱۰ شهریور ۱۳۸۸.
۱۴. ↑ تصویری از دیدار رهبری با موسوی (<http://www.fararu.com/vdcgux9x.ak9tx4prra.html>)
۱۵. ↑ دیدار رهبر انقلاب با میرحسین موسوی در منزل پدری (<http://moalleman.org/Main/modules.php?name=News&file=article&sid=4>) سایت رسمی انجمن اسلامی معلمان
۱۶. ↑ [<http://www.ayandenews.com/news/18344>]
۱۷. ↑ زندگی‌نامه میرحسین موسوی در یک نگاه (<http://www.khabaronline.ir/news-552.aspx>)
۱۸. ↑ میرحسین موسوی خامنه (http://www.khamene.ir/index.php?option=com_content&view=article&id=122&Itemid=129)
۱۹. ↑ پایگاه خبری تحلیلی فرارو - زهرا رهنورد در نمای نزدیک (<http://www.fararu.com/vdcfmcd0.w6djlaggiw.html>)
۲۰. ↑ Mousavi, Hossein Biography (<http://www.biography.com/articles/Mousavi-Hossein-460468?part=0>)
۲۱. ↑ ناطق نوری، انتخاب مجدد میرحسین موسوی به نخست‌وزیری و ماجرای ۹۹ نفر (<http://www.irdc.ir/fa/content/4913/default.aspx>) مرکز اسناد انقلاب اسلامی
۲۲. ↑ زندگی‌نامه نامزدها: میر حسین موسوی
(http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2009/05/090521_og_ir88_mosavi.shtml)
۲۳. ↑ کاویانی، حمید. پیشگامان اصلاحات؛ نقش سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی ایران در تحولات سیاسی دهه ۷۰، تهران: روزنامه سلام، ۱۳۷۹ ISBN 964-92512-8-6، صص ۱۴۵-۱۶۹
۲۴. ↑ میر حسین موسوی کیست؟ (<http://siavashon.ir/nikaeen/1015.html>) . وبسایت سیاوشون.
۲۵. ↑ به امید ادای وظیفه قصد خویش را برای نامزد شدن در انتخابات ریاست جمهوری اعلام می‌کنم
(<http://www.kalemeh.ir/pages/4809.php>) . کلمه، وبسایت رسمی موسوی (در تاریخ ۲۰ اسفند ۱۳۸۷).
۲۶. ↑ کناره‌گیری رسمی خاتمی از انتخابات (http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2009/03/090316_wmj-)
([khatami.shtml](http://www.khatami.shtml)) . بی بی سی (در تاریخ ۲۶ اسفند ۱۳۸۷).
۲۷. ↑ در صورت پیروزی گشت‌های ارشاد را جمع‌آوری می‌کنم (<http://www.kalemeh.ir/pages/5830.php>) . کلمه، وبسایت رسمی موسوی (در تاریخ ۱۸ فروردین ۱۳۸۷).
۲۸. ↑ برای گردش آزاد اطلاعات و آزادی بیان تلاش می‌کنم (<http://www.kalemeh.ir/pages/5829.php>) . کلمه، وبسایت رسمی موسوی (در تاریخ ۱۸ فروردین ۱۳۸۷).
۲۹. ↑ بیانیه تحلیلی جبهه مشارکت ایران اسلامی و دلایل حمایت از میرحسین موسوی در انتخابات ریاست جمهوری
(<http://norooznews.ir/ads/ads/11317.php>) . سایت جبهه مشارکت ایران اسلامی (در تاریخ ۲۱ فروردین ۱۳۸۸).
۳۰. ↑ حمایت سازمان مجاهدین از میرحسین موسوی
(http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2009/04/090410_op_mojahedin_mosharekat_support_mosavi_ir88.shtml) . بی‌بی‌سی فارسی.
۳۱. ↑ اعلام حمایت مجمع روحانیون مبارز از موسوی (http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2009/04/090412_wmj-)
([mosavi.shtml](http://www.mosavi.shtml)) .
۳۲. ↑ حمایت رسمی کارگزاران از میرحسین موسوی (<http://www.tabnak.ir/pages/?cid=43252>) . سایت تابناک.
۳۳. ↑ حمایت رسمی جبهه مشارکت از نامزدی میرحسین اعلام شد (<http://www.sarmayeh.net/ShowNews.php?39552>) . سرمایه (در تاریخ ۱۹ فروردین ۱۳۸۸).
۳۴. ↑ حمایت حزب اسلامی کار از کاندیداتوری موسوی (<http://norooznews.ir/news/11277.php>) .
۳۵. ↑ حمایت رسمی حزب همبستگی از میرحسین موسوی (<http://www.noandish.com/com.php?id=25613>) . سایت نواندیش.
۳۶. ↑ ظرفیت‌های مجمع زنان اصلاح طلب در اختیار ستادهای موسوی قرار می‌گیرد
(<http://norooznews.ir/news/11387.php>) .

۳۷. ↑ شورای هماهنگی جبهه اصلاحات و هم چنین حزب اعتدال و توسعه از میرحسین موسوی حمایت می‌کند
(http://norooznews.ir/news/11374.php).
۳۸. ↑ BBC فارسی - ایران - متن کامل نامه میرحسین موسوی به آیت‌الله خامنه‌ای
(http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2009/06/090611_op_ir88_mousavi_khamenei_letter_text.shtml)
۳۹. ↑ : نامه میرحسین موسوی به آیت‌الله خامنه‌ای : (http://www.iranianuk.com/article.php?id=38315)
۴۰. ↑ میرحسین موسوی می‌گوید، تسلیم «دروغ» نخواهد شد (http://www.dw-world.de/world.de/article/0,,4323174,00.html) (فارسی). دویچه‌وله. بازدید در تاریخ ۱۰ شهریور ۱۳۸۸.
۴۱. ↑ وبگاه انتخاب‌نیوز (http://www.entekhabnews.com/portal/index.php?news=6467).
۴۲. ↑ جنجال در مجلس بر سر «مزمزه محاکمه موسوی و کروی» - © 2011 تمام حقوق این وبسایت بر اساس قانون کپی‌رایت برای رادیو فردا محفوظ است
w.radiofarda.com/content/F8_MPs_TABESH_TORABI_WARNING_ARREST_MOU SAVI/1906457.html
۴۳. ↑ جوان فردا، نامه بازپرس ویژه قتل تهران به رئیس قوه قضائیه درباره کشته شدگان حوادث اخیر
(http://javanfarda.com/News.aspx?ID=1327)
۴۴. ↑ خواهر زاده میرحسین موسوی، شهید شد (http://www.rahesabz.net/story/6408) (فارسی). جنبش راه سبز. بازدید در تاریخ ۶ دی ۱۳۸۸.
۴۵. ↑ پیکر علی حبیبی موسوی به خاک سپرده شد (http://www.dw-world.de/dw/article/0,,5070504,00.html?) (maca=per-rss-per-all-1491-rdf)
۴۶. ↑ تشییع پیکر خواهرزاده موسوی برگزار شد (http://www.kaleme.org/1388/10/09/klm-6999)
۴۷. ↑ خطای در استفاده از الگو:یادکرد وب: پارامترهای نشانی و عنوان اجباری هستند. (فارسی). وبگاه رسمی (در تاریخ ۱ فروردین ۱۳۸۸). بازدید در تاریخ دی ۱۳۸۶.
۴۸. ↑ بیانیه 18 میر حسین موسوی و منشور سبز «سایت خبری تحلیلی کلمه»
(http://www.kaleme.com/1389/03/25/klm-22913)
۴۹. ↑ رادیو زمانه | خبر اول | ایران | موسوی: سال آینده سال صبر و استقامت است
(http://zamaaneh.com/news/2010/03/post_12515.html)
۵۰. ↑ میرحسین موسوی و زهرا رهنورد در بازداشت خانگی / محافظان عزل شده‌اند «سایت خبری تحلیلی کلمه»
(http://www.kaleme.com/1389/11/29/klm-48021)
۵۱. ↑ http://www.sahamnews.net/?p=17123
۵۲. ↑ جنبش راه سبز - ایجاد دیوار آهنی در معبر ورودی خانه‌ی میرحسین موسوی
(http://www.rahesabz.net/story/32864)
۵۳. ↑ شبکه خبر :: نمایندگان مجلس اشد مجازات سران فتنه را خواستار شدند (http://www.irinn.ir/Default.aspx?) (TabId=52&nid=203773)
۵۴. ↑ http://www.rahesabz.net/story/33349
۵۵. ↑ http://www.kaleme.com/1389/12/07/klm-49216/?theme=fast
۵۶. ↑ http://www.rahesabz.net/story/33339
۵۷. ↑
- http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2011/02/110225_l44_mousavi_karoubi_reaction_detention.shtml
۵۸. ↑ http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2011/02/110226_l44_ahmad_montazeri_letter.shtml
۵۹. ↑ http://www.tagheer.cc/tagheer/19362
۶۰. ↑ http://enghelabe-eslami.com/مصحاح/8751-2011-02-14-55-44.html
۶۱. ↑ http://bayatzanjani.ir/fa/news/article-223.html
۶۲. ↑ http://www.irangreenvoice.com/article/2011/feb/27/11427
۶۳. ↑ http://www.entekhab.ir/fa/news/20812
۶۴. ↑ میرحسین موسوی در وبگاه آفتاب (http://aftab.ir/lifestyle/view.php?id=82817)
۶۵. ↑ صفحه شخصی میرحسین موسوی خامنه
۶۶. ↑ کتاب برنامه های میر حسین موسوی - میرحسین موسوی :: FarsiEbook.com :: کتابخانه قفسه
(http://www.farsiebook.com/ebook/10615.htm)
۶۷. ↑ Persian book : i ketab :: آی کتاب :: مجموعه نقاشی های میرحسین موسوی

- http://www.iketab.com/index.php?)
 (Module=SMMPBBooks&SMMPop=BookDB&SMM_CMD=&BookId=53219&BookSt=AbateBook
 http://www.khabaronline.ir/news-552.aspx ↑ .۶۸
 http://www.aftabnews.ir/vdcjtyeo.uqeovzsffu.html ↑ .۶۹
 ↑ صفحه شخصی میرحسین موسوی خامنه .۷۰
 (http://www.modares.ac.ir/page/systems/index/Schools/hum/Academic_Staff/~hmousavi) (فارسی).
 پایگاه دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس. بازدید در تاریخ خرداد ۱۳۸۸.
 .۷۱ ↑ «اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی» (http://www.iranculture.org/about/members.php?id=126) (فارسی).
 دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی. بازدید در تاریخ ۱۶ خرداد ۱۳۸۹.
 .۷۲ ↑ میرحسین و جاسبی اعضای جدید هیات موسس دانشگاه آزاد
 (http://www.jahannews.com/vdciwzaq.t1a5p2bcct.html)

پیوند به بیرون

- وبسایت خبری تحلیلی کلمه، وابسته به میرحسین موسوی (http://204.93.154.205)
- قلم نیوز - ستاد میر حسین موسوی (http://www.ghalamnews.ir)
- وب سایت زهرا رهنورد (http://zahra-rahnvard.com)
- ستاد انتخاباتی میرحسین موسوی (http://www.mirhussein.com)
- وبسایت سلام میر حسین (http://www.salammirhossein.ir)
- دربارهٔ میرحسین موسوی (http://aftab.ir/lifestyle/view.php?id=82817)
- وبگاه میرحسین موسوی (http://mirhussein.com)
- خبرگزاری امید ملت - میرحسین موسوی (http://www.omidemellat.com)

برگرفته از

» «%AD%D8%B3%DB%8C%D9%86_%D9%85%D9%88%D8%B3%D9%88%DB%8C»
 رده‌های صفحه: مقاله‌های متوسط | وزیران دولت اول (محمدعلی رجایی) | وزیران دولت دوم (محمدجواد باهنر) |
 وزیران دولت موقت محمد رضا مهدوی کنی | وزیران دولت سوم (میرحسین موسوی) | وزیران دولت چهارم
 (میرحسین موسوی) | سران جنبش سبز | استادان دانشگاه تربیت مدرس | اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی |
 نقاشان اهل ایران | زادگان ۱۳۲۰ | افراد زنده | نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری ایران (۱۳۸۸) | وزیران
 امورخارجه جمهوری اسلامی | معماران اهل ایران | دانش‌آموختگان دانشگاه شهید بهشتی | اعضای فرهنگستان
 هنر ایران

- این صفحه آخرین بار در ۲۱:۵۸، ۲۸ فوریهٔ ۲۰۱۱ تغییر یافته‌است.
- همهٔ نوشته‌ها تحت مجوز Creative Commons Attribution/Share-Alike در دسترس است؛ برای جزئیات بیشتر شرایط استفاده را بخوانید.
- ویکی‌پدیا® یک علامت تجاری بنیاد ویکی‌مدیا است.